Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНО: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 78. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 26-го КВІТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 26, 1955. No. 78. VOL. LXII.

ГУВЕРОВА КОМІСІЯ ЗА ОЩАДНОСТІ В ВІЙСЬКОВИХ ДОСТАВАХ

ВОНА ПРОПОНУЄ ЗОРГАНІЗУВАТИ ЦЕНТРАЛЬНУ АГЕНЦІЮ ДЛЯ ЗАКУПІВ ХАРЧІВ І ОДЕЖІ, НА ЧОМУ МОЖНА Б ЗАОЩАДИТИ 340 МІЛЬЙОНІВ

Вашинґтон. — Комісія для Організації Виконної Частини Уряду, що її очолює бувший президент Герберт Гувер, вислала до Конгресу останню частину свого звіту, в якій пропонує зорганізувати при департаменті оборони центральну агенцію для закупів і розподілу харчів і одежі для збройних сил. Згідно з обрахунками цієї комісії державна скарбниця заощадила б 340 мільйонів, коли б одна центральна агенція займалася закупами для збройних сил ЗДА, а не численні агенції, які досі займалися закупами харчів та одежі. Пересічно кожного року, починаючи від 1951 року, на закуп для збройних сил видається в цій країні суму 1,700,000,000 дол. Гуверова Комісія пропонує також залишити розписування конкурсів на закупи для збройних сил. Згідно з пляном комісії урядова агенція мала б тільки повідомити публічно про те, яких матеріялів вона потребує, а про ціни мала б сама комісія переговорювати безпосередньо з продавцями. Але три члени Гуверової Комісії (на всіх дванадцять) не погоджуються з цією пропозицією. Ці члени — це генеральний прокуратор Герберт Бровнелл, Джеймс А. Фарлі і конгресмен Чет Голіфілд, які заявляються за те, що ціни на державні закупи встановлювано при допомозі публічного конкурсу. Свій звіт Гуверова Комісія опрацювала на основі праць підкомісії, яку очолював директор готелю „Валдорф-Асторія" в Ню Йорку Джозеф П. Бінис. Ця підкомісія ствердила, що досі закупами для війська займалися багато урядових агенцій, і їхня праця не була сконцентрована, тому вони часто протирічили собі, бо одна агенція не знала, що робить інша. Як непотрібно витрачували ці агенції державні гроші, про те свідчить такий факт, який наводить підкомісія. 1951 року армія вислала з Каліфорнії 807,000 фунтів картоплі до Ню Йорку. А в тому самому часі фльота вислала була з Ню Йорку до Каліфорнії 775,000 фунтів картоплі. Коли б існувала одна центральна урядова агенція, тоді не треба б було висилати тих картопель в цілості, тільки ту різницю, яка була потрібна в Ню Йорку, і тим способом можна б було заощадити кошти транспорту. Деколи військові частини мають завеликі запаси товарів. І так фльота в 1954 році мала 886,000 „гамбургерів" у пушках, з яких 97,643 пушки закуплено ще в 1950 році. Ці запаси „гамбургерів" вистачають фльоті майже на шість років. Летунство має запаси синіх одягів на 3.6 року, а армія має вже тепер на 10.6 року запасів на жіночі однострої. Загалом департамент оборони має запасів військового одіння на суму 2,700,-000,000 долярів, що можна б зредукувати на суму 1,350,000,000 долярів. Коли б перевести таку редукцію, тоді на самих відсотках від цієї суми можна б заощадити коло 30 мільйонів долярів, а на переховуванні — 3 мільйони долярів. Ця підкомісія твердить, що кожного року можна б заощадити найменше десять відсотків з тієї суми, що збройні сили видають на харчі і одіння кожного року, а ця сума виносить 1,700,000,000 долярів. Зорганізування центральної агенції для закупів харчів і одіння вможливило б раціонально вести ці закупи і не допустило б до тих витрачувань державного гроша, яке тепер відбувається.

ПРЕДСТАВНИКИ УКК І ЗУАДК ЗНОВУ ІНТЕРВЕНІЮВАЛИ В СПРАВАХ ІМІҐРАНТІВ

Іміграційний Уряд висловлює „прихильну увагу" та заповідає „позитивне полагодження" справ неточностей в іміграційних документах і української національности в натуралізаційних паперах.

Вашинґтон. — Минулого четверга, 21-го квітня, окрема делегація Українського Конгресового і Злученого Українського Американського Допомогового Комітетів відвідала Іміграційний і Натуралізаційний Уряд в столиці та відбула з високими представниками того уряду довшу конференцію у важливих іміграційних і натуралізаційних справах, що ними зацікавлена наша спільнота. Зокрема основно обговорено проблему виправлення та леґалізації деяких неточностей, що їх допустилися поодинокі наші іміґранти під натиском витворених примусовою репатріяцією загрозливих для них обставин в Европі, як теж все ще нехтовану деякими місцевими іміграційними урядами, справу української національности в натуралізаційних паперах. У вислідi тієї конференції представники Іміграційно - Натуралізаційного Уряду, покликаючись на всебічне попереднє обговорювання тих двох справ з правним дорадником УКК адв. М. Пізнаком, запевнили, що справа неточностей в іміграційних документах має в тому Уряді „велике зрозуміння і прихильну увагу", та що є добрі вигляди на її позитивне полагодження в недалекій майбутності. В справах української національности, яка вже давніше була Урядом позитивно полагоджена, будуть вислані окружним та місцевим іміграційним Урядам відповідні пригадки та інструкції. В делегації, яку очолював генеральний дорадник УКК адв. М. Пізнак взяли крім нього участь: екзекутивний заст. голови УКК п. Дмитро Галичин, екзекутивний директор ЗУАДК д-р Володимир Галан, екзек. директор УКК адв. Степан Ярема та член Політичної Ради УКК адв. Юрій Волинець, що був рівночасно репрезентантом Злучених Українських Американських Ветеранів.

Генералісімус Чіянг Кай-шек вітає адмірала Артура Радфорда, шефа об'єднаних штабів американських збройних сил, після його прибуття до Тайпею на Формозі

КОНФЕРЕНЦІЯ У БАНДУНГУ ЗГІДЛИВО ЗАКІНЧИЛАСЬ

ПРИЙНЯТО ОДНОСТАЙНУ РЕЗОЛЮЦІЮ. — АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ БЛЬОК ВДОВОЛЕНИЙ КОМПРОМІСОВОЮ ФОРМУЛОЮ, ЩО АПРОБУЄ НАТО І ПІВДЕННО-АЗИЙСЬКИЙ ПАКТ, ЯК ІНСТРУМЕНТИ МИРУ. — НЕ ЗГАДУЮЧИ ЗА ІМЕНЕМ КОМУНІЗМ — НАТАВРОВАНО КОЛОНІЯЛІЗМ „В УСІХ ЙОГО ПРОЯВАХ".

Бандунг. — В неділю 24-го квітня закрилася конференція 29-ох азійських і африканських країн, які радили від 18 квітня у гірському 800,000-му місті Бандунг в Індонезії. На конференції виявились були три течії: 1. комуністична, — 2. антикомуністична і 3. невтральна і в імені кожної з них були зголошувані різні заяви. Проте закінчилась конференція мирно, прийняттям одногідної компромісової резолюції, що охоплює економічні (на першому місці), культурні і політичні справи. Назагал, беручи під увагу, що на самому початку, коли тільки скликано ту конференцію, говорилось про її прокомуністичний характер, хід і вислід тієї конференції треба вважати корисним для вільного світу —стверджують перші пресові коментарі. Хоч антикомуністичним державам, присутнім на тій конференції, не вдалося впровадити до резолюції виразне осудження комуністичних режимів, як прихорядне, чи навіть ще більше зло від давньої форми колоніялізму, проте у резолюції осуджено колоніялізм „у всіх його проявах", розуміючи під цим і комуністичний режим. Всупереч гострій позиції „невтралістів" під проводом індійського прем'єра Неру проти військово - політичних бльоків, керованих західним світом, признано в отій резолюції „пошанування для права кожної нації боронити себе окремо або колективно згідно з чартером Об'єднаних Націй". Таким чином затверджено позицію тих азійських і тихо-океанських держав, які належать чи до НАТО (як напр. Туреччина), чи до Південно-Азійського Пакту (напр. Пакістан, Сіям і Філіпіни), чи до бльоку Туреччини, Іраку й Пакістану з виглядом поширення на інші держави. Також перемогла позиція членів Об'єднаних Націй, хоч Чу-Ен-лай, як прем'єр комуністичного Китаю, що не належить до ОН, зраджував виразно свою нехіть до тієї міжнародньої установи. Прийнята резолюція стверджує з признанням заслуги ОН в ділянці несення економічної і культурної та суспульної допомоги малорозвиненим країнам. Резолюція вимагає права самовизначення для всіх народів світу. Осуджує обмежування культурних прав колоніяльно під'ярмлених народів, називаючи по імені краї Північної Африки під французьким володінням. Останнє речення дуже великої резолюції закликає 5 держав, що спонзорували ту конференцію в Бандунгу, щоб вони скликали другу таку конференцію у порозумінні з іншими державами.

У Бандунгу були репрезентовані такі держави: крім п'ятьох спонзоруючих держав так зв. Коломбо-бльоку (Індія, Цейлон, Пакістан, Бурма й Індонезія) — Афганістан, Камбоджа, комуністичний Китай, Єгипет, Етіопія, Золоте Побережжя, Іран, Ірак, Японія, Йордан, Ляос, Ливан, Ліберія, Лібія, Непаль, Філіпіни, Савді Арабія, Сіям, Сирія, Судан, Туреччина, Південний В'єтнам, Північний В'єтнам і Ємен. Найблища азійсько-африканська конференція відбудеться мабуть в Каїрі.

Чу хоче переговорювати з ЗДА про Формозу

Бандунг. — Після конференції 8-ми держав, а саме: комуністичного Китаю, Індії, Індонезії, Цейлону, Бурми, Пакістану, Сіяму і Філіпін, голова комуно - китайської делегації прем'єр Чу Ен-лай проголосив в останню суботу 23 квітня заяву, що „китайський нарід не є ворожий американському народові", „не хоче з ним війни" та що „китайський уряд хоче сісти разом з урядом ЗДА й повести переговори про те, як злагідити напруження в Далекому Сході, зокрема про злагідження напруження в обширі Формози". — Та заява Чу Ен-лая викликала велике зацікавлення у ЗДА. Президент Айзенгавер, який перебув мин. тиждень в Оґесті, впродовж години розмовляв телефонічно з керуючим державним департаментом під час короткої відпустки державного секретаря Доллеса, Гербертом Гувером мол., після чого появилась офіційна заява державного департаменту. ЗДА стоять на становищі (кажеться в тій заяві), що в усяких переговорах на тему обширу Формози мусить брати участь також Національний Китай. Далі, якщо комуністичний Китай щиро бажає собі злагіднити існуюче напруження у тому районі, то він має різні способи доказати ту свою добру волю. Американська заява вказує такі три можливості: негайне випущення на волю всіх неправно затриманих в Китаї американців, проголошення перемир'я в протоці Формози та прийняття запрошення від Ради Безпеки ОН на конференцію в справі перемир'я на водах Формози. Голова сенатської комісії для закордонних зв'язків сен. В. Джордж поставився у принципі прихильно до пропозиції Чу Ен-лая, але сенатор В. Новленд заявив: „Чу Ен-лай запрошує до другого Мюнхена" (натяк на конференцію у Мюнхені весною 1938 року, коли то Англія і Франція скапітулювала перед політичними вимогами з Гітлерівською Німеччиною щодо ЧСР).

Айзенгавер виголосить у вівторок промову

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер, вернувшись із свого кінецьтижневого відпочинку в Геттисбургу, викінчив редакцію своєї промови, що її він говоритиме у вівторок на конвенції Американської Асоціації газетних редакторів у Ню Йорку. За повідомленням преси, Президент дасть відповідь на „оферти" китайського прем'єра Чу Ен-лая в справі Формози, сформульовані ним під час конференції в Бандунгу. Можливо, що говоритиме Айзенгавер теж і про проблеми світової політики. Конференція Асоціації газетних видавців і редакторів починається у вівторок, 26 квітня в Ню Йорку і триватиме до четверга цього тижня. До Ню Йорку з'їхалося вже яких 1,300 видавців і редакторів. Всі вони зацікавлені виступом президента Айзенгавера і ставляться прихильно до можливости розмов між урядом ЗДА і китайськими комуністами, але дивляться скептично на можливість добитися цією дорогою миру на Далекому Сході. Широко дискутують редактори промову голови сенатської комісії закордонних справ сенатора Волтера Ф. Джорджа, що її він говорив на зібранні редакторів згаданої Асоціяції у Вашинґтоні в суботу 23 квітня ц. р. Джордж висловився теж за користо розмов, хоч підкреслив, що в усіх справах Далекого Сходу американський уряд буде консультуватися із своїми далекосхідними союзниками.

Ком. Китай не зрікається права „визволити" Формозу

Бандунг. — Зараз на другий день після заяви про готовість переговорювати з ЗДА в справі „помешення напруження" зокрема щодо Формози, Чу Ен-лай заявив на конференції у Бандунгу, що та його пропозиція „ані трохи не заторкує справедливих вимог китайського народу виконати свої суверенні права у визволенні Формози. Дем. конгресмен негер Павелл з Ню Йорку, який перебував в Бандунгу, як обсерватор, заявив: „Вчора Чу Ен-лай відчинив двері, а нині їх зачинив".

Евакуація найкраща оборона проти атомової бомби

Ню Йорк, Н. И. — Виконний стейтовий директор Цивільної Оборони в Ню Йорку Джозеф П. Геннессі заявив, що тільки евакуація, а не бомбосховища є найкращою обороною проти атомових бомб, які міг би привезти ворог літаками. Мешканці Ню Йорку були затривожені, коли директор Цивільної Оборони повіту Вестчестер Вільям Дж. Слейтор заявив, що на випадок алярму на шляхах будуть пропускати, тільки членів цивільної оборони, військо і рятункові авта, а всі цивільні авта будуть затримувати. Представник стейтової Цивільної Оборони повідомив, що на випадок алярму всі приватні авта належатимуть до Цивільної Оборони і зможуть вільно їхати всіми шляхами, дотримуючись вказівок комунікаційної служби. Комунікаційна служба не допустить їхати такими автами, які могли б затамувати рух на автострадах. Хто має старі пошкоджені авта, той не зможе ними втікати під час повітряного алярму.

Питсбург бенкетом вшановує свого єпископа

Питсбург, Па. — Вірні Питсбурзької Греко - Католицької Дієцезії у вівторок 26 квітня вшанують бенкетом свого нового єпископа Кир Николая Т. Елька. В бенкеті має взяти участь коло тисячі вірних з Питсбургу і його околиць. Бенкет відбудеться в ресторані Ню Гейтвей Пляза. Єпископ Николай Т. Елько був давніше духовним провідником Греко-Католицької Унії, а тепер є духовним провідником Питсбурзької Греко - Католицької Дієцезії. Минулого місяця відбулося його висвячення на єпископа в Римі.

Понад 1,000 осіб на „Свяченім" парафії св. Юра в Ню Йорку

Ню Йорк, Н. И. — Парафія св. Юра в Ню Йорку влаштувала в неділю 24-го квітня Свячене в Вебстер Голл, в якому взяло участь понад 1000 осіб. Програму започаткував о. П. Пащак, ЧСВВ, короткою промовою, після чого виступив Дитячий Хор св. Юра під дириґ. проф. І. Недільського, який відспівав дві композиції І. Недільського „Через гори" та „Христос Воскрес" і „Ой зацвіли фіялочки" Ф. Колесси. Учениці парафіяльної школи св. Юра вивели десять гагілок укладу проф. Апольонії Книш, а учень Богдар Борох віддеклямував вірш Р. Завадовича „Наш Великдень". О. протоігумен М. Когут посвятив трапезу, а о. ігумен Орест Засійбіда був товстмастером. Численні промовці закликали парафіян до жертв на будову нової школи, яка має примістити 1,600 учнів. Ця школа, згідно з пляном Будівельного Комітету, мала б бути готова до вересня 1956-го року. Представники Будівельного Комітету обходитимуть усіх членів парафії в справі збірки на будову школи. збірки на будову школи. Того самого дня відбулось традиційне Свячене в Брукліні, Байоні та в ряді інших парафій.

„Ніколи не сядуть за одним столом"

Тайпей. — Міністер закордонних справ націоналістичного Китаю Джорджк К. Ц. Єґ заявив, що представники китайських націоналістів „ніколи не сядуть за одним столом" з представниками комуністичного Китаю. Називаючи пейпінський режим „урядом совєтських маріонеток", представник націоналістичного китайського уряду підкреслив, що націоналісти будуть опонувати проти кожної пропозиції, яка матиме на меті таке чи інше визнання комуністичного агресора. Заява Джорджа К. Ц. Єґа була посередньою відповіддю на заяву представників комуністичного Китаю в Бандунгу, що вони готові переговорювати з З'єдиненими Державами в справі Формози.

На Формозі перебувають тепер шеф об'єднаних штабів ЗДА адмірал Радфорд і представник держ. департаменту Робертсон. Обидва вони відмовилися подати до відома причини і мету їх відвідин на Формозі.

Захід запропонував Совєтам наради на '2 травня

Москва. — Три західні великодержави, відповідаючи на совєтську пропозицію, щоб „в найшвидшому часі" зібралась конференція 4-ох великодержав у справі Австрії, пригадали своє давнє бажання позитивно поладнати питання т. зв. державного договору про Австрію, висловлене м. ін. в заяві трьох західніх держав з 5 квітня ц .р. У зв'язку з останнім розвитком австрійської проблеми, а саме — порозумінням поміж Австрією і СССР на цьогомісячній Московській конференції, три західні великодержави запропонували тепер, щоб в дні 2 травня амбасадори 4-ох великодержав у Відні розпочали наради над оступу державного договору, при чому будуть вияснені всі по-таточним виготовленням текдробиці, що залишились ще неясні після згаданої Московської конференції. Після успішного закінчення конференції амбасадорів — могла б якнайшвидше відбутися конференція міністрів закордонних справ 4-ох великодержав для підписання державного договору про Австрію. Чи на такій конференції міністрів закордонних справ, першій від січня минулого року, були б заторкнені ще якісь інші справи ,крім австрійської, це ще невідомо — коментують західні часописи.

Відбувся черговий Л.М.Ярмарок в Ню Йорку

Ню Йорк. — Місцевий Літературно-Мистецький Клюб, під головством проф. Сергія Литвиненка, влаштував минулої неділі, 24-го квітня, в залі школи Вашинґтона Ірвінґа, черговий, уже сьомий „Літературно - Мистецький Ярмарок", продовжуючи започатковану ним традицію культурно- розвагових імпрез у метрополії. На програму імпрези, конферансьє якої був ред. Лев Лепкий, склались виступи д-ра М. Шлемкевича і проф. Володимира Дорошенка, якого публіка оваційно вітала з його 75-літтям, а в концертовій частині виступали соліст-баритон Михайло Мінський, якому акомпаніювала на фортепіяні п-ні Даріл Каранович - Гординська, гостинний виступ солістки - сопрано Вероніки Цегельської при акомпаніяменті п-ні Лесі Вахнянин-Куриленко, піяніста Вадима Кіпи та концертового тріо: композитора Володимира Грудина, челіста проф. Івана Недільського та скрипаля Вол. Цісика. Марія Руда читала вірші Є. Маланюка і Оксани Лятуринської, а Вол. Лисняк відчитав гумореску І. Керницького.

Раптова і загадкова совєтська „великодушність"

Москва. — Московське радіо подало до відома, що совєтський уряд погодився звільнити із в'язниць 613 австрійців, які відбувають кару в'язниці в Совєтському Союзі. Крім того Москва погодилася передати Австрії, як „воєнних злочинців" 74 австрійців, засуджених за „злочини" вчинені на території Совєтського Союзу, що їх совєтський уряд не вважає можливим випустити на волю. Вкінці обіцяла Москва передати австрійським судам 39 осіб, засуджених востаннє за шпигунство. Але станеться це аж тоді, як совєтські війська — після підписання договору з Австрією — залишать австрійську територію. Звільнити вище згаданих 613 австрійців погодився совєтський уряд на прохання президента Австрії Теодора Кернера передане Климові Ворошилову, предсідникові „верховної ради" СССР, австрійським канцлером Раабом під час його перебування в Москві. За що і коли були суджені всі ці в'язні, совєтське повідомлення не згадує. Більшість з них це мабуть ще полонені австрійці з часу другої світової війни, які мали бути звільнені вже давно і про яких совєти твердили, що їм про них нічого не відомо. Водночас із цим в московській „Правді" надруковано статтю з нападом на західні держави, що вони, мовляв, затримують підписання договору з Австрією. Про те, що Москва цілих десять років не тільки затримувала, але й саботувала справу договору з Австрією, „Правда" не згадує ні словом.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** заявив на прийнятті в жіночому клюбі у Вашинґтоні, що не виявить тепер своїх замірів, чи буде кандидувати на президента в 1956 році. У своїй промові він підкреслив, що жінки повинні працювати для партії і дбати про те, щоб на відповідальні пости вибирано людей „високого калібру".

● **Грецький корабель „Олімпія"**, який прибув до порту в Ню Йорку, під час своєї подорожі зустрів недалеко Галіфаксу льодову гору, що підносилась над водою на 100 стіп і мала 500 стіп довжини. Ця льодова гора плила поволі на південь.

● **З Пентаґону повідомляють**, що, починаючи від жовтня ц. р. до війська покликуватимуть тільки по 9,000 рекрутів місячно. Так буде аж до травня 1956 року.

● **У Шикаґо** лікарі операційним способом роз'єднали дві сіямські сестри, які мали зрощені голови. Операція пройшла успішно. Дівчатка-близнючки народилися, також при допомозі операції, 1 жовтня минулого року.

● **Суд присяжних в Ґрінсборо** у Північній Каролайні визнав 35-річного Дж. Ірвінґа Скейлеса винним в тому, що він закликав до насильної зміни теперішнього державного устрою. Скейлес — пранебіж бувшого губернатора Північної Каролайни. Засуджений свою вину заперечує.

● **Єпископ Буенос Айресу** екскомунікував із Католицької Церкви редактора щоденника „Ґазета Ріохана", Хуана Марінера, за „ворожу і образливу кампанію" проти Католицької Церкви.

● **Семирічний учень** народної школи в Ню Йорку, Генрі Моралес, приніс до кляси 3,940 долярів і почав їх роздавати своїм товаришам. Він успів роздати тільки 120 долярів, бо директор школи і два детективи перешкодили йому в цьому „благодійному ділі". Ці гроші Генрі Моралес взяв у свого дідуся, який прибув до Ню Йорку, щоб тут відкрити собі якесь підприємство.

● **Конґрес Індустріяльних Організацій** відзначив пані Ф. Д. Рузвелт нагородою Філіппа Меррейа в сумі 5,000 долярів за „заохочування американського народу до активної участи в громадському житті". Пані Рузвелт заявила, що ці гроші передасть у фонд для поборювання дитячого паралічу. Вона сказала, що робітничі організації почали зростати в силу за президентури її покійного чоловіка під час так званого „нового розподілу".

В СВІТІ

● **Між ЗДА й Західньою Німеччиною** дійшло до порозуміння в справі заснування і обладнання у Цінсдорфі біля Фюрту в Баварії нового табору для втікачів з-поза залізної завіси. Цей табір приміщуватиме здебільша втікачів, що виїздитимуть на поселення за океан. Америка зобов'язалась давати більшу квоту, як досі, на утримування таборів для втікачів.

● **До західньо-африканської** французької колонії виїхав, переїздом через Францію, американський промисловець Генрі Джаффе, делеґат Американської Комісії для Прокажених, щоб відвідати нобелівського лавреата, д-ра Альберта Швайцера, засновника й лікаря тамошнього шпиталю для прокажених. Джаффе хоче особисто запросити Швайцера до Америки на міжнародну конференцію в справі боротьби з проказою.

● **Англійські залізничники** виїхали з терену Суезького каналу. Єгипетський уряд перебрав у своє відання всі тамошні залізничі лінії й обсадив їх власним технічним персоналом.

● **Дімов Ненков**, 26-річний болгарський балетник із співочо-танцювальної дружини, яку комуністично-болгарський уряд вислав на гостинні виступи до Англії, висмикнувся, незауважений комуністичними наглядачами, з лондонського готелю і зголосився до англійської поліції, прохаючи політичного азилю, але наступного дня вернувся до комуністів. Його „розчарувала" зустріч з болгарськими еміґрантами.

● **50,000 жидів**, отже коло одної четвертини всіх жидів, що мешкають у французькому Марокко, зголосились до еміграції до Ізраїлю. Північно-африканські країни, де арабський націоналістичний рух створює неспокійну атмосферу, є тепер найбільшим і майже одиноким джерелом припливу до Ізраїлю нових іміґрантів.

● **Гуссейн, король Йорданії**, допоміг врятувати англійського пілота. Цей останній подав сиґнал, що його літак пошкоджений і він мусить вискочити з нього. Король Гуссейн, що пілотував власний літак, переловив цей сиґнал і так довго кружляв нам місцем катастрофи, аж поки рятункова експедиція віднайшла летуна, що щасливо осів із парашутом.

● **У Римі** дістав атаку серця конґресмен Деніель Рід, 79-річний республіканець із Ню Йорку. Він перебуває в шпиталі, а лікарі заявили, що стан його недуги поважний і що він лежатиме в шпиталі найменше місяць.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРИКЛАД

Один з англійських політиків свого часу висловився, що українці наполовину не є такі злі, як вони самі про себе думають. Можливо, що це правда, але в цьому випадку ця правда рівноважилася б з іншою, а саме, що чужинці часом оцінюють нас краще, ніж ми на це заслуговуємо, зокрема, коли мова про нашу зорганізованість, нашу жертвенність та наші впливи.

Наведімо деякі конкретні приклади. Нюйоркське „Новое Русское Слово", яке своєю прихильністю до українців та української справи ніколи не „грішило", з 21-го квітня ц. р., надрукувало статтю Юрія Мейера: „Приклад для еміґрації", в якій саме українців подається за приклад для еміґрацій інших національностей, зокрема російської. Автор нарікає на деякі „кривди", що діються росіянам у вільному світі, зокрема жаліється, що преса та державні мужі вільних націй на 90 відсотків, мовляв, утотожнюють поняття „совєтський" і все зв'язане з ним лихо — з поняттям „русский", і дорікає російській еміґрації, що вона дуже мало тим „кривдам" протидіє. За приклад, як треба працювати для свого народу, подає п. Мейер українську еміґрацію, наводячи українські чужомовні видання, працю українських учених та професорів в американських та інших високих школах, і, зокрема, працю Українського Конґресового Комітету та жертвенність українсько-американського загалу.

Подібне ставлення українців за приклад зустрічається теж у польських та інших ґазетах. Такого роду похвали і признання для української спільноти у вільному світі є, звичайно, для нас дуже приємні, в кожному разі, далеко приємніші, ніж ті, які ми самі могли б на свою адресу висловити. А коли до цих похвал та признань додати ще й ту лють, яку на українців виливають большевики, коли зважити, що власне проти української еміґрації скеровується в першу чергу не тільки большевицька пропаґанда, але й всілякі акції большевицької аґентури, то ми могли б із самозадоволенням погладити себе по голові, мовляв, бачите, які ми!..

Та чи справді заслужили ми на ці похвали і на те, щоб бути прикладом для інших? Звичайно, твердження наших сусідів у цьому відношенні не безпідставні. Наша спільнота без фарисейства може виказатись у своїй праці деякими прикметами і успіхами, що їх можна б ставити за приклад іншим. Але при цьому певне й те, що ми ще далеко не все зробили і що цей наш приклад для інших міг би бути — і то без більшого труду та зусилля — у багато разів ліпший і вимовніший під кожним оглядом.

Почнімо від найголовнішого — нашої жертвенности. Росіяни ставлять собі за приклад наших „приблизно 150,000 долярів" пожертв річно. На жаль, цього року до тих 150 тисяч ще далеко, але при нашій добрій волі та більшій активності ми легко могли б цю суму бодай подвоїти. А подвоївши могли б у кілька разів збільшити нашу працю та її результати в репрезентативно-політичній, видавничій, культурній, організаційній та інших ділянках. Уявити собі тільки, яким чудовим прикладом ми могли б бути для інших антибольшевицьких груп і яку знамениту прислуґу віддали б не тільки народові нашого походження, але й нашій американській Батьківщині, якби наші щорічні пожертви до Народного Фонду становили бодай пів мільйона долярів, якби за ці фонди наш „Квартальник" міг стати бодай місячником, якби ми мали репрезентативне бюро у Вашинґтоні, якби наші представники могли бути приявні на бодай важливіших міжнародних зібраннях, якби ми могли видавати чужими мовами бодай малу частину тих праць, що їх могли б приготовити наші науковці, якби наша ідейна й організаційна консолідація була повна, якби . . .

Таких „якби" можна наводити довгий список, і велику частину з того можна у відносно короткому часі здійснити, якщо б ми виконали це основне „якби": дали нашій центральній репрезентації відповідні фонди. На жаль, ця основна для нашої активности справа, наша жертвенність, в останньому часі не тільки не поліпшується, але помітно погіршується. Вона, можна сказати, йде у зворотній пропорції до активности УКК та її результатів. Шостий Конґрес УКК, що має відбутись у Ню Йорку наприкінці травня, дає нашій спільноті окрему нагоду, щоб перевірити всі ці справи і направду стати прикладом для всіх інших. На це ми маємо всі об'єктивні дані і можливості.

ІНФОРМУВАННЯ ПРЕЗИДЕНТА

Кореспонденти, які беруть участь в пресових конференціях з президентом Айзенгавером, стверджують, що він знаменито визнається майже на всіх справах, у яких йому ставлять питання представники преси, акредитовані в Білому Домі. Порівнюючи відповіді Айзенгавера на питання ,ставлені йому негайно після перебрання ним влади, вони здивовані поступом, що його зробив Президент упродовж розмірно недовгого часу. Деякі кореспонденти завдали собі труду перевірити способи, якими голова великої держави дістає інформації, щоб поділитися своїми думками з американською публікою.

Отже, у першу чергу, кореспонденти стверджують, що Президент, так, як і інші смертельники, читає щоденні газети, які появляються у Вашингтоні вранці, коли він починає свою працю. Це є „Н. Й. Таймс", „Н. Й. Гералд Трібюн", „Вашингтон Пост", а після полудня щоденники з дальших міст, як „Шикаґо Трібюн", „Крісщісн Сайенс Монітор" з Бостону й ін. Президент переглядає їх часом у цілості, але частіше дістає вирізки від свого пресового секретаря Джеймса С. Гаґерті.

Газетні інформації — це тільки „принагідні" вісті, бо Президент дістає ще систематично підготовлені звідомлення, зібрані акміністраційними урядовцями з різних департаментів упродовж тижня. Так, у понеділок він приймає звідомлення своїх дорадників у справах оборони, — від шефа Об'єднаних Генеральних Штабів — адмірала Артура В. Радфорда, і секретаря оборони Чарлза Е. Вилсона. У вівторок він веде розмови з своїми законодавчими дорадниками, що засідають в обидвох палатах Конґресу. Того ж або наступного дня, він дискутує фінансові справи країни з економічними дорадниками, д-ром С. Габріелем Гоґом і Артуром Бернсом. У середу має розмову з „головою штабу" найвищої і найважливішої президентської прибічної ради — Крайової Ради Безпеки, а в четвер бере участь в засіданнях повної Ради, присвячуючи на це три години. Щойно в п'ятницю збирається його повний „секретарський" (міністеріяльний) кабінет на засідання для вирішення важливих поточних справ.

Крім того, Президент зустрічається майже щоденно з секретарем закордонних справ Джаном Фостером Доллесом, якщо він є у столиці, і щоденно дістає звідомлення Центральної Розвідчої Агенції. Якщо взяти до уваги цей реєстр звітів, то мимохіть виринає питання: як це все може вміститися в голові найвищого виконного урядовця нації, що охоплює понад 160,000,000 душ!

Одначе, на цьому не кінчиться джерело інформацій, коли зважити, що кожного дня Президент приймає різнородних представників, відвідувачів, цілі депутації й т. п. гостей, авдієнції для яких мусять бути наперед підготовані і з якими Президент мусить розмовляти, даючи часто наперед приготовані відповіді. Так, одного дня він відбуває конференцію з видавцем якоїсь газети, другого — з урядовцем Товариства Резервових Офіцерів, що зібралося на конвенцію у Вашинґтоні, третього — з конґресменом, який хоче будувати греблю для наводнення в своїй виборчій окрузі; а майже кожного тижня він розмовляє з керівником „Голосу Америки", Теодором Страйбертом. Навіть під час обіду він говорить з запрошеними гостями, щоб полагодити важливі речі.

Під час таких зустрічей Айзенгавер ставить питання, щоб самому дійти правди іноді в дуже заплутаних справах, а коли читає короткі звідомлення своїх урядовців, мусить вглибитися в них і не раз на місці вирішувати питання стратегії, економії й т. п., даючи директиву, як їх полагоджувати.

Президент вимагає якнайкоротших звідомлень. звичайно на 1-2 сторінках машинопису, бо тільки такі звіти він може швидко розглянути й запам'ятати їх головні пункти. Одначе, це не значить, що президент не читає і довших статтей та звідомлень. Якщо його секретарі пред'являють йому статті з місячних журналів, у яких трактується про справи, що входять у його ділянку праці, він каже такі статті переписати в кількох примірниках для роздачі членам кабінету.

Часом трапляється, що, внаслідок занадто сконденсованого звіту, президент зробить неправильне рішення. Але ж ніхто не ґарантований від помилок, і це не припиняє змагань до встановлення системи, на підставі якої всі важливі справи могли б бути предкладені до вирішення або принаймні для поінформування президента про державні справи, за які відповідальність лежить на ньому.

Крім відповідальности за самий уряд, на нього спадають ще й різні „товариські" обов'язки, як, наприклад, відкриття минулого тижня сезону гри бейзбольних та футбольних дружин. Наступного дня, виїжджаючи літаком на вакаційну гру в ґолф до міста Оґеста, він вступив до військового каледжу Савт Каролайни, щоб прийняти почесний докторат прав з рук свого товариша зброї, ген. Марка Кларка. Коли Айзенгавер виїздив з летовища в місті Чарлстон до університетського кампусу, він їхав відкритим автом посеред товпи, яка уставилася по обидвох боках шляху для його привітання. Побачивши тисячі народу, Президент сказав до ген. Кларка: „Виглядає, як передвиборча кампанія". Ці слова вказують на те, що Айзенгавер пам'ятає про обов'язки супроти Республіканської партії, яку він очолює.

(С)

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імені. Бо належати до У. Н. Союзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя

ОН, ЗДА Й УКРАЇНА

Критицизм в американських політичних колах у відношенні до ОН, який у частини громадянства і деяких навіть дуже впливових чинників набрав гострих і різких форм, виявився вже два роки тому в покликанні при Сенатській Комісії закордонних зв'язків окремої Підкомісії для ревізії чартеру цієї міжнародної установи. Формальною притокою для обмірковування можливостей направи Об'єднаних Націй шляхом зміни її чартеру дає статутове передбачення, що після 10 років існування ОН можна перевести ревізію чартеру (стаття 109, уступ 3). Названа Підкомісія видала вже навіть друком свої рекомендації. Проте, її наради далеко ще не закінчені. Ведеться дальше переслухування чільних політичних діячів, з-поміж яких минулого тижня зізнавали кол. демократичний президент Труман і колишній республіканський президент Герберт Гувер. Для підкреслення пошани до їх осіб і для вияву куртуазійної чемности зібралась для їх переслухання не тільки Підкомісія, а повна Комісія. Цікаво, що не тільки Г. Труман, відомий із своєї прихильности до установи Об'єднаних Націй, але й Г. Гувер висловились „за" Об'єднані Нації, при всіх недостачах і помилках цієї установи. Загалом їх думки збігаються з тією опінією, яку висловив був 18 січня минулого року перед цією самою Комісією державний секретар Доллес, що закінчив своє зізнання дуже промовистим висновком „Ліпше такі Об'єднані Нації, як жадних". Г. Гувер, що в минулому солідаризувався навіть з тими, які визнавали недоцільним, щоб представник Америки сидів в одній установі із комуністами, цим разом був примирливіший і признав, що Об'єднані Нації „все таки ліпші від колишньої Ліґи Націй". Ці погляди збігаються також з думкою головного делеґата ЗДА в Об'єднаних Націях, амбасадора Кебота Ладжа, мол., який на сторінках „ЮС енд Ворлд Ріпорт" мотивував недавно свою тезу, що Об'єднані Нації „відгороджують світ від третьої світової війни".

Найбільше злої крови наробили большевики на терені Об'єднаних Націй зловживанням свого права „вета". Проте, обидва названі колишні президенти, державний секретар Доллес і Кебот Ладж погоджуються, що ніякої істотної і поважної зміни статуту ОН в даних обставинах не можна буде перевести. Єдине, чого вони хочуть осягнути, це — використовувати гнучкість статуту ОН і перекидати справи, які формально повинні б підлягати Раді Безпеки ,на повну Генеральну Асамблею, де не можна ставити „вета".

Вже наведені голоси кількох чільних постатей американського політичного світу вказують на те, що ніякої „революції" З'єдинені Держави не будуть переводити у відношенні до Об'єднаних Націй, тим паче, що й сам президент Айзенгавер поділяє думку Доллеса, Ладжа й Гувера. Коли по такій лінії йдуть тенденції керівників найбільш до Москви насторожених Зєдинених Держав, то нічого й казати про Англію і Францію, які ще глибше переконані щодо корисности Об'єднаних Націй ,як „інструменту миру". Взагалі, доки слово „мир" є найбільш уживаним в промовах і заявах усіх теперішніх керівників держав, доти трудно думати, щоб хтось зважився зрушувати підвалини цієї недосконалої будівлі, яка стала такою чудовою трибуною для комуністичної пропаґанди. Урочистий характер найближчої „ювілейної" сесії Генеральної Асамблеї, що відбудеться в Сан Франсіско, виключає також зголошення на ній таких проєктів, які викликали б авантюру збоку СССР і заляканий спротив поважної частини членів, між ними й союзників Америки.

Справа ревізії чартеру ОН викликала велике зацікавлення й серед українського громадянства в Америці і поза нею, з уваги на одну точку проєктованих змін, видрукованих у згаданому тимчасовому звідомленні сенатської підкомісії, а саме — про позбавлення членства в Об'єднаних Націях УССР і БССР. Ця справа наробила великого шуму серед українців, і на цю тему появилася вже маса статтей, які, на превеликий жаль замість прояснити її, здебільша тільки поглибили хаос думок. Ось, напр., в одній паризькій українській газеті з 20 березня ц. р. читаємо в передовій статті п. н. "Україна в ОН" буквально: „Для нас немає сумніву, що вигуки про виключення України з Об'єднаних Націй не є роблені з наміром вдарити Москву, а тільки Україну". Який клясичний приклад незнання дійсних відносин і настроїв у керівних американських колах! Хто має таку протиукраїнську тенденцію — Кебот Ладж, Вайлі, Новленд чи сам Доллес?! Можна здогадуватися, що поміж тихими інспіраторами такого проєкту може дехто мав думку, про яку каже цитований часопис. Але не мала її ані сенатська підкомісія, ані ціла комісія, ані під голосуванням республіканського сен. Александра Вайлі з 83-го Конґресу, ані під голосуванням демократа сен. Волтера Джорджа в теперішньому 84-му Конґресі! Очевидно, що єдиним заміром цього невдалого проєкту було вдарити Москву і тільки Москву. Від самого початку було теж ясно, що навіть, коли б такий проєкт дійшов аж до форуму Об'єднаних Націй (в чому можна грубо сумніватися), то він був би тільки демонстрацією, і то антиялтинською протисовєтською демонстрацією ,без практичного висліду. Викидання з ОН якоїнебудь комуністичної держави стане актуальне тільки тоді, коли ЗДА будуть рішені повести війну. І тоді теж ітиме про Совєти, Москву і комуністів ,а не про Україну й український нарід. І тому, здається, що взагалі недобре сталося, що з цієї справи нароблено такого шуму, включно з пропозиціями робити по всьому світі віча й протестаційні походи проти викидання „України". Зберегти спокій і рівновагу в таких поважних часах і справах — перша політична засада.

СОЛІДАРНІСТЬ З СОЛІДАРИСТСЬКИМ БЛЕФОМ

У непрохідних нетрях російської еміґрації існує організація, що називає себе „Національно-Трудовим Союзом", скорочено НТС. Організація ця дуже активна, особливо ж у самореклямі, і дуже гнучка у своїй тактиці. Членам НТС можна належати до різних партій й організацій, але всі вони явно чи секретно мусять проводити в цих організаціях та установах настанови свого солідаристського (НТС прозвала себе коротко „солідаристами") проводу.

Історія цієї організації цікава і повчальна. Постав цей „союз" ще в 1930 році за почином і під проводом трьох російських еміґрантських діячів: Байдалакова, Поремського і Ґеоргієвського. За вийнятком останнього, обидва перші залишилися „вождями" солідаристів по сьогоднішній день.

Головний центр і основні кадри „Трудового Союзу" знаходилися в Югославії, де розбудовано широку пропаґандивну і видавничу діяльність в якій між іншим послуговувалися солідаристи для дезорієнтації малосвідомих українців і чужинців залюбки українським тризубом. Одним із засновників і видатних діячів НТСоюзу був і теперішній „український федераліст" Андрей Дікий, голова російського студентського союзу в Беоґраді, що виступав там ще під своїм власним прізвищем (під час війни солідаристи „про людське око" відпекалися були Дікого за його співпрацю з німцями, але потім прийняли його назад у свої ряди, доручивши йому „український фронт": паплюження українського політичного і визвольного руху і водночас організування всяких „об'єднань українських федералістів" і видавання „Східняків").

В роки війни „Національно-Трудовий Союз" тісно співпрацював з ґітлерівцями; його члени в 1941 році пішли з німцями в різних ролях на Схід і потім відіграли видатну ролю в т. зв. власовському русі.

По війні загал солідаристів опинився в Німеччині і згодом чимало його провідників переїхало до ЗДА. Солідаристи почали дуже гомінку і широку не так визвольну чи революційну, як саморекламну діяльність, і треба признати добилися деяких успіхів серед безкритичних кіл особливо ж з американського світу. В деяких американських журналах („Колірс" та ін.) появилися „захоплені" статті про „силу й активність" солідаристського руху, про його зв'язки з підпіллям в Совєтському Союзі і т. д. Преса заговорила про „бойові" летючки солідаристів, що масово почали появлятися — не серед населення СССР, але на столах закордонних редакцій і бюр таких чи інших розвідок. Самореклама солідаристів досягла такого розмаху, що державний департамент ЗДА був примушений ще в 1952 році видати інформативну брошуру про „Національно-Трудовий Союз", його історію, провідників, співпрацю з німцями і про їх здібність вести безпринципну самореклому і послуговуватися блефом.

Останнім часом солідаристи мали декілька „дрібних неприємностей"; деякі із видатних солідаристських діячів, як, наприклад, Мюллер-Хорунжий, виявилися звичайними совєтськими агентами. Є деякі дані й про те, що був пов'язаний із солідаристами і з їх допомогою проводив свою „роботу" останній перебіжчик до Совєтів Володимир Василакі.

Але вся це не депримує солідаристів. Вони — зручні крутії, і наявність совєтських аґентів у своїх рядах пояснив один з їхніх провідників А. Н. Артемов у своїй доповіді дня 11 грудня 1953 року в Ню Йорку такими словами: „НТС гордий з тої уваги, яку до нього проявляє совєтська таємна поліція"... І солідаристи далі засипають закордонні пресові аґенції і редакції фотокопіями, а то й оригіналами своїх видань, летючок та відозв.

Деякі безкритичні европейські й американські газети ідуть на солідаристський блеф і роблять рекляму солідаристам. Цьому звичайно немає потреби дивуватися.

Можна, і то дуже, дивуватися, коли таку рекляму для солідаристів починають робити українські газети. Так, наприклад, не хотілося просто вірити, коли в одній канадійській газеті, видаваній українською мовою, появилася фотографія летючки НТС з таким багатомовним підписом „Бомбують СССР пропаґандою: Організація визволителів Росії, під назвою НТС, бомбує Совєтський Союз ось такими пропаґандивними летючками, закликаючи населення до революції проти комуністичного режиму. Такі летючки пускає також на ріку Дунай, щоб вони доходили до моряків на Чорному Морі . . ."

В цій зредаґованій самими ж солідаристами реклямі, що не слово — то блеф. Але це не важне. Важливіше те, що ці летючки оздоблені . . . тризубом, підписом НТС і написом „Освободим родину от коммунистического ига".

Свого часу проти нахабного вживання беоґрадськими байдалаковими і дікими українського тризуба протестувала вся українська преса. Сьогодні їм робиться рекляму. Такої „солідарности" не чекали, мабуть, і самі солідаристи, і вона буде для них напевно більшою несподіванкою, як для нас. Можливо, що зуміють вони це і відповідно використати.

До речі, це солідаристи сфальшували кілька років тому летючку. Української Повстанської Армії, роботи Ніла Хасевича. Змінивши на ній написи, і розіславши її по чужоземних редакціях, вони розреклямували це як свій пропаґандивний успіх.

ЗБИРАЧІ ФОЛКЛЬОРУ

Як подає радіо-Київ, сотні аматорів фолкльору записують на Україні тексти народних пісень та їх мелодії. Сорок років збирає фолкльорні матеріяли у Вінницькій області вчитель Гнат Трофимович Танцюра. Він записав понад 2.200 побутових, обрядових, чумацьких, наймитських, дитячих пісень і інших матеріялів з народної творчости. Тисячі зразків народної творчости зібрали викладачка педагогічного інституту (м. Сталіно) Н. Тарасенко, харківський композитор А. Стеблянко. вчитель з Житомирської области А. Шмиговський і інші.

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

11

Неділя, 17 вересня. З сонцем, як звичайно, піднялися й ми. Миття, молитва, снідання. І знову майже те саме, що кожного ранку: Чемерис біля одного вікна вимахує руками до сонця, я і Олесь Ясеницький біля мене, шепчемо молитви — віра в Бога, єдина сила в житті. Воно й не нове для мене — в житті перейшов я чимало страшних хвилин. Завсіди молитва була великою силою для мене.

Врешті, коло 7-ої години, ще сонце вмивалось росами, як почулись мотори літаків — я до вікна. Рівночасно вибухи бомб і гудки тривоги. Напроти наших вікон, за мурами, в малесенькому поверховому домику, на бальконі стоїть молода жінка і біля неї мужчина такий же молодий. Вона, з. розсміяними очима, широко отворивши їх від враження й уся сявши, слідкувала по небу й за кожним випуском із літака бомби кричала:

— О! О!..

Переляканий мужчина тягнув її в хату, вона не пішла. З її поведінки ми зрозуміли, що це були українці. Вона дивилась угору понад крівлю тюрми, бо — літаки були над нами й ми їх не могли бачити. І кожен із нас іскулився, мов їжак, та й ждав удару бомби. Це тривало яких 5 до 7 хвилин — і все втихло. Це нам дало певність, що кінець уже таки близький.

Коло 10-ої години нас вивели на прохід. Був із нами ключник Гемпель. Був він суворий, його око все бачило, погано лаявся. Цим разом ми проходжувались, а він, замість іти серединою подвір'я і глядіти за нами, внуривши очі в землю, стояв у кутку, опертий до стіни і грівся до сонця — на нас не звертав ніякої уваги. Молодий Цеклєр повідомив нас через вікно, що найдалі завтра будуть німці у Станиславові. Ми проходжувались у сонці, під багатою синявою неба і тремтіли серцем. Із котрогось вікна поверху головного бльоку тюрми, де сиділи засуджені наші політичні в'язні, хтось крикнув моє прізвище і втих... На це Гемпель не зареаґував .

— Це, приятелі, вже прийшов остаточний кінець для Польщі! Гемпель зовсім зварений! — зауважив о. В. Галій.

Прийшла обідня пора. О. Ясеницький став ділити на всіх наш хліб і мастити його нашим маслом, яке ще попереднього дня дехто з нас одержав із світу, а яке, як і все інше, йшло до „спільноти". Ділив дещо й з інших харчів. Тим ми й трималиcь, бо тюремні обіди й вечері від двох днів стали сущою водою, як не гірше. Проте, ми пили цю бевку, бо треба було дати шлункові дещо гарячого. Пополудне знову почало проминати — важко, нудно, у грудях вовтузилась якась неспокійна мара. Коло години пів до четвертої загуділи гудки, з черги 44-та тривога. За п'ять хвилин ми побачили польський літак — летів низенько, трохи не над крівлями домів. Німецьких літаків не було — тривоги не відкликували. Минали години. Заходило сонце. Ярослав Дуда витягнув ноги і ми, нишечком, стали дещо співати. Інші грали преферанса на бони — хто виграв, той з виходом із тюрми на волю мав дати виграну на „Рідну Школу".

Стало сутеніти. Я стояв при вікні і придивлявся просторам, що сіріли в смерках. Неначе на щось ждав, чогось виглядав. Розмови в келії поволі гаснули. Либонь кожного, з приходом ночі, стала давити змора тюрми в такій хвилині, в таку ніч. Зовсім смерклось. Ми спільно відспівали нишком вечірні молитви. І — хто до парашки, хто руки миє, хто зуби, — стали до сну вкладатися.

— Ходи сюди, Михайле! — кликнув Корнило Ващук на мене. — Сідай отут та й якось гни, бо сказитись можна!..

І я сів біля Корнила. Коло нас зібрались молодші — Олесь Ясеницький, Чемерис, Я. Дуда, один богослов — якого ми за його просто деструктивний оптимізм таки тоді до смішности ненавиділи! — і Івась Турчманович. Щось співав я їм, дотепи гнув і . . . зійшли на політику. У тих липких сутінках-темряві тюремної келії нам було дуже ясно: самостійність, бодай Західніх Земель України, приходить!

Врешті, на коридорі, в цю незвичайну пору, почулися кроки. В сусідніх келіях — шорох. Сусідня келія щось вистукує. Дуда відбирає стукіт.

— Хтось такий стукає, що не знає добре! — шепче до нас Дуда, а сам відстукує й питається: що є?..

В німецьких келіях гомін. Цей гомін крізь їх вікна стелиться в тюремних просторах якось зловіщо. Щось голосно говорять про старого, глухого, що також сидів у тюрмі, Цеклера. У цій незвичайній годині цей рух у тюрмі — несамовитий. Корнило Ващук коротко:

— Як напад, то оборонятись і триматись до кінця!..

Кожен із нас вертить очима густу темряву ночі.

Мить щастя і прірва . . .

Кроки на коридорі залунали вже виразно. Наблизилися до наших дверей. Ми були вже готові на все. Скреготнув у дверях замок.

— Пан маґістер Олесь Ясеніцкі! — понісся голос Гемпеля.

Тиша.

— Ну, цо! Юж сьпі?..

— Ні! А чого хочете від мене?

— Убєрайсє пан. Пуйдзє пан зе мнов, пан начельнік вола!..

— В цій годині? І чому якраз мене? — злазячи з причі, питався Ясеницький.

Ясеницький стояв біля дверей і торгувався з Гемпелем. У темені всі ми мовчали і слухали їхнього діялогу. Врешті, почули ми, що двері зачинились, скреготнув замок, Ясеницький опирався вже на коридорі.

В келії мертва тиша. Ніхто й не ворухнеться. Рівночасно в усіх нас забили серця — непевністю, невідомістю. Темінь робила цю тишу ще глухішою.

— І чого він пішов? — неначе себе спитався Корнило.

На це ніхто й не відповів йому.

Вся тюрма знову втихла. Всі ми сиділи непорушно, мов закам'янілі. На залізничій стації Хриплин пронизливо свистав паровіз. Я поволі почав збирати докупи думки.

— Якось треба діяти! — шепчу Корсилові.

— Панове! Як ще раз по котрогось із нас прийдуть, то я наказую тому панові, що його викликають, не рухатись з місця. А схочуть брати його силою, то, панове, солідарність на першому місці — усі йдемо! — тихо дав наказ Корнило.

І знову тиша. За вікном скрипіли вози, тупотіло багато людських ніг, гонили авта. Хвилини посувались оливом, у нашій крові сунулись безконечністю. А Олесь Ясеницький не вертався. В цій темені лиш серця наші палали.

За яких двадцять хвилин, які видались для нас безмежно довгими, знову на коридорі загомоніли голоси, залунали кроки. З сусідньої кімнати знову хтось нервово стукав до стіни. Ми ще більше насторожились: як хижаки в клітці, що все таки готові до оборони — ми наїжились. Хтось швидкою ходою наближається до наших дверей. Ми всі — готові до скоку.

Лискавка грому вдарила по темряві: в келії засвітили лямпу, контакт якої на коридорі. В ту ж мить швидким скоком скочив замок і розчинились двері. Як бурелім, як лискавка, з широко отвореними очима влітає до келії Олесь Ясеницький із піднесеною догори правою рукою. І крик його:

— Слава! Панове! Польща вже не існує!..

ПРОБЛЕМА УМОВИХ НЕДУГ

Про умові недуги пишеться і говориться взагалі розмірно мало. Нервові і душевні недуги і злочинність малолітніх — це ті дві найприкріші проблеми багатьох народів, між ними й американського. І, як це звичайно буває, саме тому, що вони прикрі, люди уникають говорити про них. Однак, замале освідомлення мас щодо самої проблеми є головною причиною, чому є замало засобів, щоб успішно й радикально поборювати лихо. Розбурхання в публічній опінії проблеми боротьби з молодечою злочинністю напевне приведе до реформи карного законодавства щодо малолітніх, до реформи домашнього, позашкільного виховання і зміни у підході до питання виховання в народних і середніх школах ЗДА. А спопуляризування фактичних даних про стан умових недуг в Америці приведе напевне до того, що для боротьби з ними буде розгорнена не менша кампанія, як в боротьбі з недугами дитячого паралічу чи пістряка, у висліді якої творяться величезні фонди для дослідних студій.

Тим часом, за браком потрібних засобів для поборювання психічних недуг — профіляктикою, терапією і хірургією — вони ширяться і набирають більших розмірів. У шпиталях для умовохворих в ЗДА перебуває тепер кругло 750,000 пацієнтів. Це — більше, як шпитальних хворих на всі інші недуги, разом узяті! Проте, фахівці обраховують, що є ще яких 400,000 осіб, які вимагали б клінічного лікування, а не мають його через брак приміщення. Ті ж фахівці твердять, що кругло сім мільйонів осіб у ЗДА потребували б поради й опіки, щоб прийти зовсім до психічної рівноваги й позбутися небезпечних нахилів чи початкових симптомів хвороби. Медицина зробила в ділянці вивчення психічних недуг великий поступ. Коло 45% пацієнтів у державних шпиталях для умовохворих виліковуються цілком, або в такій мірі, що вже не потребують клінічного лікування. Фахівці твердять, що коли б усі існуючі шпиталі були вивінувані так, як найкращі з них, то відсоток вилікуваних піднісся б до 80. Лихо в тому, що і шпиталів для нервово- та умовохворих, і лікарів-психіятрів і піклувальниць є замало. В ЗДА є тепер коло 8,000 спеціялістів психіятрів і коло 12,000 відповідно вишколених медичних сестер. А потрібно було б 15,000 спеціялістів лікарів і коло 60,000 медичних сестер, щоб опанувати ці страшні недуги. Луїс Меттокс Міллер на сторінках „Ридерс Дайджест" за травень 1955 р., покликаючись на заяву медичного директора Національного Союзу для Психічного Здоров'я, д-ра Джорджа С. Стівенсона пише, що „вигляди на видужання умової недуги більші, як з будь-якої іншої поважної хронічної недуги". Все, мовляв, залежить від відповідного лікування у відповідному часі. Як відомо, вся наука психіятрії заснована на психоаналізі. Коло половини всіх хворих у шпиталях для умово-недужих хворіє на схізофренію (роздвоєння особовости), із них більшість — у молодому, але вже зрілому віці. 85% всіх шпитальних хворих перебувають у державних лікувальних закладах. Фахові американські медичні кола нарікають саме на переповнення їх і домагаються, щоб самоуправні громади будували власні шпиталі й санаторії для умовохворих і щоб держава та приватні філянтропи давали більше фондів для дослідних студій.

Немає недуг приємних і неприємних, кожна недуга — нещастя для людини, що завдає їй фізичного болю, поменшує можливості користати з добродійств життя, або спричиняє одне і друге разом. Тому, що внаслідок революційних здобутків медицини такі колись масові страшні недуги ,як чума, холера, сухоти, пологова гарячка, тиф, кір, шкарлятина чи статеві недуги перестали винищувати людство, — зріс відсоток умових недуг, що за свою причину мають здебільша глибокі потрясення в молодечому віці, які залишили сліди у підсвідомості людини, або непропорційновеликий розвиток цивілізації. Могутній зріст промислу, що довів до розбудови міст, в яких скупчені мільйони людей на розмірно невеликих просторах; недоліки великоміського життя, відірваного від природи; розхитання установи родини в умовинах заробітної праці її членів у різних фахах і різних місцях; можливість дістати за гроші все, чого душа запрагне, та можливість розмірно легко заробити гроші при величезній кількості існуючих варстатів, — все це сприяє творенню тої похилої площі, на якій опиняються людські душі. Ясно, що американський Схід з його накопиченням промислових закладів і багатомільйоновими людськими скупченнями виявляє найбільший відсоток осіб духово звихнених і умовохворих.

Очевидно, що понад 160-мільйоновий американський нарід занадто фізично і психічно здоровий, щоб йому могла поважно загрожувати будь-яка одна недуга. Зложений із різних рас і націй, з постійним допливом свіжої крови, американський нарід ще дуже молодий і ще дуже-дуже далекий від проявів декаденції. Найкращим доказом цього є факт, що серед умовохворих в ЗДА мінімальний відсоток спадково хворих. Це — набувана недуга, найяскравіший прояв цивілізаційного переросту. І саме тому це така цікава суспільна проблема і саме тому цю проблему можна позитивно розв'язати. Якщо держава і громадянство широко розгорнуть боротьбу з цим лихом, то нема найменшого сумніву, що воно зникне, не переступивши тих розмірів. як вони є в інших народів світу.

З ДІЯЛЬНОСТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА У. Н. РАДИ В ЗДА

КОМУНІКАТ ПРЕДСТАВНИЦТВА В. О. У. Н. РАДИ В ЗДА

РОЗМОВИ Д-РА ВИТВИЦЬКОГО У ВАШИНГТОНІ

В часі свого останнього побуту у Вашингтоні від 29 березня до 1 квітня ц. р. д-р Ст. Витвицький мав нагоду поза іншими політичними зустрічами відбути розмови теж з сенатором Джонсоном, лідером сенатської більшости, з сенатором Нолендом, лідером сенатської републіканської групи, сен. Вайлі і сен. Мартіном з Пенсилвенії. У своїх розмовах з названими сенаторами д-р Ст. Витвицький мав змогу обговорити низку актуальних українських політичних питань. Серед них, між іншим, була порушена справа наміреної американської ініціятиви щодо виключення України з Об'єднаних Націй і справа Ялтинського договору про східні кордони Польщі — у зв'язку з недавнім оголошенням протоколів Ялтинської конференції. Разом з тим доручено співрозмовцям д-ра Ст. Витвицького короткий письмовий огляд аргументів про необхідність політичної єдности всіх українських земель. Для підтвердження того безперечного права наведено в тому листі між іншим заяви президента Рузвелта і тодішнього англійського прем'єра Черчила, які ствердили, що покликана територіяльна клявзуля договору спирається саме на праві. В записці підкреслено, що зокрема дотична заява Рузвелта, як видно з протоколів Ялтинської конференції, була основана на подрібних студіях державного департаменту, який покликуючись на вимоги безпеки й мира у Східній Европі, рекомендував прийняти так звану лінію Керзона, як східню границю Польщі. Відмічено теж в письмі, що кордон по тій же лінії залишає значну частину української території за Польщею.

Всі ті розмови дали підставу сподіватись, що питання виключення України з Об'єднаних Націй буде наново обмірковуване сенатською комусією. Слід рівно ж відзначити, що згадані провідні політичні діячі виявили цілком безсторонній підхід до порушених справ, зокрема ж присвятили чимало ділового зацікавлення доказами про необхідність збереження суцільности всієї української національної території.

ПРИЗНАЧЕННЯ ГЕН. О. ЗАГРОДСЬКОГО

Своїм письмом з дня 12 березня ц. р. д-р Ст. Витвицький покликав генерала Олександра Загродського на становище шефа канцелярії президента Української Народньої Республіки в екзилі. У свому листі д-р Ст. Витвицький підкреслює заслуги й відданість ген. О. Загродського українській державній справі.

НЕМА ДВОХ ТАБОРІВ МОСКОВСЬКОГО БОЛЬШЕВИЗМУ

Лист Виконного Органу УНРади до державного секретаря Дж. Ф. Доллеса.

У зв'язку з промовою, яку державний секретар Дж. Ф. Доллес виголосив на бенкеті Форейн Полісі Ассосієйшен 16 лютого ц. р., Виконний Орган Української Національної Ради вислав до Дж. Ф. Доллеса листа з спростуванням деяких тверджень Доллеса та з пригадкою інших, промовчаних ним, фактів з підсовєтської дійсности.

У тому листі оспорюється твердження Доллеса про дві течії серед теперішних можновладців Кремлю. Мовляв (говорив Доллес), одна група має на оці добробут і велич Совєтського Союзу та його народу, друга вважає Совєтський Союз та його потугу інструментом міжнародного комунізму і засобом для опанування світу. Доллес заявив свою симпатію тій нібито першій течії, з якою могло б дійти до „практичних домовлень", як із „новою Росією". Виконний Орган УНРади, з признанням висловлюючись про знання Доллесом відносин на Сході Европи та зокрема про його цілком правильні попередні вислови про Україну (в книжці „Піс ор Вор"), та признаючи, що Державний Департамент також напр. при допомозі Американського К-ту для боротьби з большевизмом старається зрозуміти істоту змагань неросійських поярмлених народів, заперечує проте тезу про існування таких двох течій в сучасному московському большевизмі, як їх назвав Доллес. „Давня царська Росія, як це заявив свого часу Ваш попередник, пан Ачісон, постала шляхом завоювання чужих країн. Як усякій імперії, так і СССР, притаманна для її безпеки — конечність дальших завоювань. Цією рацією було продиктоване опанування СССР-ом Центральної Европи. Ці завдання поширення совєтської імперії большевики продовжують далі..." Далі оспорюється вживану також Доллесом термінологію „Росія" й „російський" в розумінні теперішнього СССР і різних народів, що його замешкують. Зокрема оспорюється термін „совєтський нарід". Виконний Орган звертає увагу на пливкість тактики Сов. Союзу, що ним керують московські большевики, з особливим використовуванням національних рухів і національних моментів. Кремлівські володарі мусять рахуватися з неросійськими національними силами. Зокрема Кремль старається позискати собі симпатії українських мас різними жестами. „Український нарід далекий від усяких ілюзій щодо щирости таких большевицьких заходів". Українці ніколи не будуть теж підтримувати ніякої „нової Росії" і це відноситься також до всіх неросійських народів. „Віра тих народів в Америку, у благородні почування американського народу, в його почуття справедливости, є визначним моральним елементом у розгрі західнього світу з большевицькою Москвою".

Виконний Орган УНРади звертає увагу, що такі твердження, як їх оце востаннє проголосив державний секретар можуть пошкодити протисовєтським і проамериканським настроям не-російських народів.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Збори ЛМКлюбу

Загальні збори Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку відбулися 26 березня ц. р. Всі формальності таких зборів, як звіти Управи і Контрольної Комісії, їх схвалення і т. п. — менше цікаві для суспільства. За те воно напевно хотіло б більше довідатися і повинно б більше знати про значення, розвиток і дальші пляни ЛМКлюбу.

Не є прибільшенням, а тільки ствердженням фактичного стану, що ЛМКлюб у Ню Йорку це найбільше сьогодні об'єднання українських мистців у вільному світі. Секції ЛМКлюбу репрезентують усі галузі мистецтва й публіцистики: — мистецтво слова, образотворче мистецтво і музику з співом.

Образотворчі виставки влаштовувані ЛМКлюбом (їх відбулося 2 загальні і 5 індивідуальних і тепер організується нова) дають своїй і чужій публіці перегляд творчої праці майже всіх українських мистців поза Україною. Опріч відомих майстрів — членів чи прихильників ЛМКлюбу, — ті виставки включають твори мистців світової слави, як Ол. Архипенко, О. Грищенко, М. Кричевський.

Літературно-мистецькі ярмарки (їх відбулося вже 6, в квітні має відбутися сьомий) стали репрезентативними літературно-вокально-музичними імпрезами Ню Йорку.

Так звані „п'ятницеві вечори" ЛМКлюбу — це літературно-мистецькі й одночасно товариські сходини інтимнішого гурта членів і прихильників ЛМКлюбу. Ті вечори відбуваються систематично з винятком двох літніх, ферійних місяців. Валянс коло 250 таких вечорів, на яких виступало понад 300 літераторів і мистців — дає уявлення проробленӧї духової праці.

ЛМКлюб стоїть у найтіснішій співпраці з мистецькими школами, що виховують доріст. У приміщенні ЛМКлюбу діє нюйоркська централя Музичного Інституту, який в ЗДА має коло 400 учнів. Так само у приміщеннях ЛМКлюбу і силами його секції працює школа учнів пластичного мистецтва, що знаходиться в початковій стадії.

Опріч цього ЛМКлюб своєю творчою і організаційною працею прихилив до себе молодих адептів мистецтва і молодих мистців, що студіюють у різних школах Ню Йорку. Останнього року виявилася навіть потреба створити для них при ЛМКлюбі окремий т. зв. „Молодий Клюб", що гарно розвивається під кермою композитора і дириґента п. Соневицького. Хор „Молода Україна" і малярська виставка молодих мистців, це вже перші осяги того об'єднання молодих при ЛМКлюбі, і доказ його живучости, яка поєднує в своїх рамах усі покоління духових працівників, від найстарших до наймолодших. Виявом цього є склад нової Управи, в якій, поруч із дотеперішніми керівниками Клюбу, співпрацюють члени молодої його формації.

Організація ЛМКлюбу в Ню Йорку і його праця стали зразком для інших того роду об'єднань у вільному світі, і сьогодні в більших осередках (Филаделфія, Дітройт, Торонто, Шикаґо) існують подібні Клюби в менших розмірах. Але особливим успіхом ЛМКлюбу за останній рік можна вважати те, що його добра слава відома не тільки серед українців поза Україною, але двічі вже за цей рік Голос Америки передавав вістку про розвиток Клюбу і працю вільних українських мистців, зорганізованих у ньому, на Україну, — на основі розмов-інтерв'ю з головою Клюбу, п. Сергієм Литвиненком.

Управа ЛМКлюбу свідома того, що в дотеперішній праці Клюбу є недоліки, а в його імпрезах багато імпровізованих припадковостей. Ця справа була темою дискусії на останніх Загальних Зборах. Клюб саме приступає до систематизування, до плянування своїх праць. Низка історично-музичних вечорів із поясненнями і музичними ілюстраціями, така ж серія доповідей із демонстраціями різних стилів пластичного мистецтва мають завдання ще тісніше зв'язати ЛМКлюб з його прихильниками і, виховуючи нових споживачів мистецького твору, поширювати їх ряди.

Праці і пляни розсаджують тісні вже рами двох поверхів у найманому приміщенні. Також всі ті осяги й задуми трудно вмістити в дуже бідні грошові спроможності Клюбу. Досі ЛМКлюб — поза членськими внесками і доходами з імпрез — не мав ніякої допомоги від суспільства. Але тепер, після 5-ти років праці і після всіх досягнень — ЛМКлюб має вже моральне право прохати і домагатися тієї допомоги. Суспільство може її легко дати, коли всі, що бувають на імпрезах Клюбу, стануть його зареєстрованими прихильниками і систематично вплачуватимуть дуже скромні місячні внески, або також скромні одноразові, щорічні датки. Зокрема ж господарські кола повинні пригадати собі найшляхетніший обов'язок меценатства у відношенні до культури. Є знаки, що серед відповідальних осіб того світу вже будиться свідомість того почесного обов'язку.

У такій співпраці духових робітників і суспільства запорука дальшого розвитку ЛМКлюбу, що вважає себе орударем-справником цінностей вільної української культури і слугою духа українського суспільства.

П. С.

Филаделфія, Па.

Постала Українська Фільгармонійна Оркестра

Після успішних концертів филаделфійського мішаного хору „Кобзар" у Филаделфії і Ню Йорку, які відбулися при співучасти симфонічної оркестри, з ініціятиви мистецького керівника „Кобзаря" й цих концертів, д-ра Антона Рудницького організувалася у Филаделфії „Українська Фільгармонійна Оркестра", як самостійна, окрема мистецька одиниця. Ця оркестра, музичним керівником і дириґентом якої є д-р Антін Рудницький, об'єднує багатьох українських музик у Филаделфії, які грають на оркестрових інструментах, включно з такими нашими передовими скрипалями-солістами, як Яро Миґасюк, Оксана Сімович і Петро Прус.

На основуючих зборах Української Фільгармонійної Оркестри приявні представники Філії УКК, інж. Іван Харамбура і П. Ґенґало, висловили велику радість з приводу постання такої незвичайно важливої мистецької й громадської організації, та прирекли їй всяку допомогу і підтримку филаделфійської Філії УКК. Голова хору „Кобзар", п. Юрій Гаврилів, прилучився до висловів радости і привітав новозасновану українську оркестру, як братню організацію, з якою „Кобзар" буде працювати якнайтісніше і яка напевно стане важним чинником в ширенні української культури в Америці.

Мистецьким керівником і дириґентом Української Фільгармонійної Оркестри одноголосно обрано д-ра А. Рудницького; до Управи вибрано пп. Ізидора Жилавого, Оксану Мариняк і Зенона Цісика. Одночасно ухвалено, що перший інавґураційний концерт Української Фільгармонійної Оркестри (смичкова група) відбудеться ще цього сезону, а саме в неділю 8 травня ц. р. в залі Клюбу Горожан у Филаделфії. (Оп.)

ПРОХАННЯ

Хто може подати мені короткі спомини або біографічні дати про композитора д-ра Ярослава Лопатинського?

OSYP ZALESKYJ
283 Filmore Ave., Buffallo 6, N. Y.

ВШАНУВАЛИ ПАМ'ЯТЬ Д-ра МИШУГИ

СКЛАДАЮЧИ, ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА ЙОГО МОГИЛУ, ПОЖЕРТВИ НА НАРОДНІ ЦІЛІ

СПИСОК Ч. 5.

Згідно з останньою волею сл. п. д-ра Луки Мишуги, проголошено, що замість квітів на Його могилу можна складати відповідні пожертви на поодинокі народні цілі. Всі пожертви будуть розділені на такі цілі, які бажали собі жертводавці, а хто відносно цього не висловив жадного бажання, тоді виконавці волі Покійного призначать непризначені на жадну спеціяльну ціль фонди на таку ціль, яка, в їхньому найкращому переконанні, найбільше відповідала б волі і побажанням Покійного чи була б відповідним вшануванням Його Пам'яті.

Н. Даниьльченко	$25.00	М. Черлінка	2.00
Степан Гладкий	10.00	Марія Медвідь	1.00
Відділ 206 УНС	10.00	Петро Іваниска	1.00
Зоя Маркович	6.00	Андрій Віхорек	1.00
Григорій Левуш	5.00	Ник Дякун	1.00
Д-р Сава Никифоряк	5.00	Лев Казєвич	1.00
Микола Близнак	5.00	Михайло Левенза	1.00
Павло Стадник	5.00	Йосип Гельнер	1.00
Марта Парачук	2.00	Михайло Коренда	1.00
Іван Любінський	2.00		

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

З театральної залі

ВИСТАВА ОПЕРЕТИ „КАТЕРИНА" В ДІТРОЙТІ

Оперу Миколи Аркаса „Катерина" можна розглядати й оцінювати з двох точок погляду. Перше — з уваги на її абсолютну музичну стійкість, а друге — з уваги на практичну театральну вартість і живучість.

Як твір не-музики з професії, чи підготовки, ця опера мусіла мати свої недостачі. Вони подекуди в самій якості ритмічно-мелодичного творива опери і в орудуванні цим матеріялом. Є в опері місця розходження музики з текстом, є й надто мале розрізнення більше й менше змістово насичених моментів. Але в сумі ці хиби не переважають музичних вартостей опери, її багатьох щасливих мелодичних помислів і — в загальному — вічної музичної характеристики драми, побудованої на Шевченковій поемі. Коли ж до того врахувати те велике „безрибя", що було у нас на оперовому полі, то буде ясно, чому „Катерина" Аркаса стала поруч з такими залізними позиціями нашого музично-театрального репертуару, як „Наталка Полтавка" і „Запорожець за Дунаєм".

І це саме є той другий бік справи. У користь опери Аркаса промовив арґумент, що звичайно буває досить сильний: життя. Опері „Катерина" вже близько 60 років, а вона все ще має притягаючу силу і для виконавців і слухачів.

Має вона й незаперечну виховну вартість. І саме тому виконання її старанням „Української Сцени" осередку СУМА в Дітройті (в неділю 3 квітня ц. р.) діло тим більше корисне й варте наслідування. Молодь, що цілими десятками брала участь у підготовці й самій виставі опери — у хорі й танцювальній групі, — а цілими сотнями слухала і приглядалася опері, зазнала вражень, які не скоро затруться.

Виконання „Катерини" стояло на доброму рівні, декуди на такому, що його не повстидалася б справжня оперова сцена. Наталка Носенко у титульній ролі (цю ролю вона виконувала на сценах українських театрів десятки разів), була незмінно певна в кожній інтонації й кожній фразі і вільна та щира на сцені. Партію матері співала Вероніка Максимович ,даючи до нюансів витончену мелодійну лінію. Головні чоловічі ролі були у виконанні солістів Капелі Бандуристів. Федір Погорілий — батько — і Петро Садовий — московський старшина — створили постаті переконливі сценічно і вокально добрі. Григорій Попов, хоч силою голосу не завжди дорівнював іншим партнерам, відтворив яскраво досить складну ролю Андрія. Розподіл менших роль був теж дбайливий: Оксану співала Леся Савченко, Одарку — Галя Кравченко.

Музичне керівництво виставою, починаючи від самої ініціятиви, організації оркестри й інструментації партитури аж до виконання опери, було в руках Богдана Сарамаґи. Виконавчим апаратом він керував з прецизністю досвідченого й опанованого дириґента. Надто мала кількість проб не дозволила повністю добитися рівномірного розкладення сили звуку між солістами, хором і оркестрою. Деколи, особливо у першому акті, звукове наснаження було за велике.

Сценічна справа вистави — постановка Івана Федчишина, балет Миколи Кавки і оформлення сцени П. Мусика — достосовувалася до високого рівня виконавців-солістів і створювала справді культурне ціле. Вкладену в це діло працю дириґента ,виконавців і цілого штабу співробітників варто було б використати і повторити виставу в самому Дітройті (по змозі у більшій і більш відповідній для оперової вистави залі) і — можливо — у недалекому сусідстві. Величезне зацікавлення публіки й дуже тепле сприйняття останньої вистави дає до цього повну підставу.

Василь Витвицький

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь доктора А. Д. Марґоліна: „Георгій Федотов і його політичні погляди".

20 лютого 1955 р. в Ню Йорку відбулась конференція УВАН у ЗДА, на якій д-р А. Д. Марґолін виступив з доповіддю, присвяченою поглядам російського історика Г. Федотова. Ця доповідь була з серії доповідей на теми дослідження взаємин українців з іншими народами.

А. Д. Марґолін подав коротку біографію Г. Федотова, який народився 1886 р. в Саратові. Царський уряд вислав його на Захід і Федотов учився в Берлінському Університеті, цікавився історією і богословієм. Пізніше Федотов повернувся до Росії, але в перші роки большевицького панування виїхав закордон. В роках 1925-1941 він перебував у Парижі, активно діяв як професор Православної Богословської Академії. З 1941 року і до смерти, в 1951 р., перебував у Ню Йорку, був професором Богословської Академії.

В 1952 році Чеховське Видавництво в Ню Йорку видало книгу Федотова „Новий Град", в якій зібрано найважливіші статті Федотова. Доповідач підкреслив особливий інтерес першої частини книги, де зібрано статті, що відбивають погляди Федотова на історію Росії та на майбутній політичний устрій її.

Рядом цитат А. Д. Марґолін показав об'єктивність поглядів Федотова, який, за словами доповідача, хоч був російським патріотом, але виступав проти російського імперіялізму і розумів прагнення не-російських народів — звільнитися з-під влади імперіялізму.

У своїх творах Федотов неодноразово підкреслював високу культуру Київської Руси, твердячи, що там були такі ж свободи, як на Заході. Це була не єдина держава, а система „держав", зв'язаних культурними, релігійними, та династичними зв'язками, проте цілком незалежних. Він писав, що „свобода остаточно загинула не під татарським ярмом, а під владою московських царів".

Федотов недвозначно виступав проти російського імперіялізму, як наприклад — писав так: „Росія — єдина в світі багатонаціональна імперія. Було б чудом, якби вона вийшла непошкодженою з конфліктів, що її чекають".

„Пушкін — останній оспівувач імперії... після Пушкіна російська інтеліґенція втратила смак до імперських маштабів."

Федотов цікавився і вивчав історію та культуру не-російських народів і полемізував з тими, хто не визнавав права народів на самовизначення. Наприклад, він писав:

„Всі славісти світу визнали українську мову, а ми продовжуємо вважати її малоруським діялектом російської мови".

У своїх статтях Федотов підкреслював зростання національних прагнень серед народів Радянського Союзу, при тому посилався на такі факти, як те, що більшість в'язнів радянських концтаборів становлять так звані „націонали", як настрої пораженства під час останньої війни в національних республіках і ліквідація совєтами п'яти автономних республік.

Федотов висловлював певність, що большевизм загине так само, як загинув націонал-соціялізм. Очевидно тоді вибухнуть відосередні сили серед поневолених народів, так само, як це сталось в 1917 році і тоді очевидно буде ліквідована остання імперія світу. Так відкриється нова сторінка в історії Росії.

Доповідь Марґоліна викликала жваву дискусію. Грузинський вчений-економіст І. Гольдман у своєму виступі сказав, що Федотов був проявом нової течії серед російської інтеліґенції, що починає визнавати слушність національних прагнень. Л. Чикаленко нагадав про антиімперіялістичні течії серед російських революціонерів, що належали до партії „Народної Волі". І Замша відзначив тих росіян, які після Революції 1917 року співпрацювали з українцями, поділяючи їх державницьку ідеологію. Правда, цих росіян було небагато. Л. Марґоліна теж підкреслила різне ставлення росіян до української справи. Такі розбіжності навіть часто траплялись серед членів одної родини. В. Дорошенко згадав свої студентські роки в Москві, коли він найбільше находив прихильників української справи серед студентів з Сибіру та Уралу.

Всі дискутанти підкреслили важливість матеріялів про погляди Г. Федотова, що їх подав д-р А. Марґолін. Було висловлено побажання ознайомити з ними ширші кола дослідників.

Н. Н.

ВСЯЧИНА

СКІЛЬКИ ЗАРОБЛЯЮТЬ НА РЕКЛЯМІ АМЕРИКАНСЬКІ ЖУРНАЛИ

Хто хотів би порівнювати періодичні видавництва українською мовою з журналами, які появляються англійською мовою, той мусів би наперед знати тираж англомовної преси та те, скільки ті журнали заробляють на самій реклямі. В першій чверті цього року магазин „Лайф" мав прибутків із оголошень на суму 25,541,228 долярів. На другому місці стоїть „Сатердей Івнінґ Пост" — 17,539,174, а далі „Тайм" (8,315,014), „Лук" (5,504,263) і „Лейдіс Говм Джернел" (5,171,593). На десятому місці стоїть журнал „МекКоллс", який дістав за оголошення в перших трьох місяцях цього року — 3,364,024 доляри...

ЩАСЛИВИЙ ЧАС ГЕРРІ ТРУМАНА

Бувши в Вашинґтоні, бувший президент Геррі Труман відвідав залю засідань Сенату, де він займав становище сенатора впродовж тридцяти років, поки не зістав віце-президентом, а пізніше і президентом ЗДА. Труман станув за своїм давнім бюрком в Сенаті і заявив сенаторам, які його щиро привітали, що це його найкращі дні, коли він міг бути в Сенаті. „Моє серце завжди було в цій палаті, казав Труман. Я хотів би був залишитися тут, але обставини не дозволити на це".

ДИРЕКТОР ФІРМИ ПРАЦЮВАВ ЯК ЦИРКОВИЙ КЛЬОВН

Дня 8 лютого пропав у Рачестері, Ню Йорк, 46-річний директор поважної фірми Руфус К. Драйер, і жінка надармо за ним шукала при допомозі поліції. Аж тепер поліція викрила, що цей підприємець працював пд прізвищем Дейвіда Е. Карі як кльовн в малому цирку в Пенсаколі, Флорида. Жінка пізнала свого чоловіка, який, як гадають, захворів був на недугу амнезії (втрата пам'яті).

ПОТРЕБА „ЛІТАЮЧИХ КРУЖКІВ" ДЛЯ ПРОТИЛЕТУНСЬКОЇ ОБОРОНИ

Американське Товариство Механічних Інженерів на своїх зборах в Балтіморі, Мериленд, обговорювало справу будови таких літаків, які могли б літати так, як мають літати так звані „літаючі кружки". Дотеперішні літаки потребують дуже багато часу на те, щоб злетіти в повітря, бо мусять довго розганятися по площі на летовищах. Те саме відноситься і до їхнього приземлювання. Заступник директора дослідів і розвитку при летунських силах ЗДА бриґадний генерал Бенджамін С. Келсі заявив інженерам, що летунські сили потребують таких літаків, які могли б вертикально злітати вгору, щоб можна було, на випадок ворожого налету, негайно розпорошити літаки, які стоять на летовищах. Тоді не треба б було довгих летовищ, а одночасно заощаджувалося б багато часу. Ворог не міг би знищити більшого числа літаків таки на летовищах, як це було б можливе тепер.

10,000 УЧАСНИКІВ ДЖЕМБОРЕ

В скавтському джемборе, що відбудеться в серпні цього року в Насґра-он-ді-Лейк у Канаді, візьме участь 10,000 скавтів з усього світу. Це вже восьме світове джемборе з черги. Перше відбулося в Европі, передостаннє у Франції і останнє в Австрії.

КОРИСНЕ ВИДАННЯ

Не знаю, чи в нашій пресі досі не було оцінки книжечки К. Перелісної „Ой, хто там", чи я ту оцінку перечоила. Тому одначе, що вже майже три місяці вона робить мені дуже добру прислугу і багато допомагає в заповненні дня для мого малого сина, хочу про неї кілька слів написати. Тим способом хочу висловити признання авторці за її працю, за подарування нам, матерям, і нашим дітям такої милої збірки віршів.

Книжечка К. Перелісної „Ой, хто там" це збірка 21 вірша. Видана на доброму папері, гарно ілюстрована. Тематика цілком дитяча: півник, курочка, лисичка, рак, ляля, метелик, котик, мишка і голоси, які ті звірятка видають. Вірші написані так просто і природно, що дитина, навіть найменша, з присмністю їх слухає і незвичайно скоро собі їх пам'ятево засвоює. Дрібні дитячі і звірячі пригоди, як от клопоти дівчинки з хворою лялькою, втеча песика, клопіт з розсипаними пирогами чи з неслухняними черевичками, змерзла на леді киця — все те справи і клопоти добре дітям відомі і вони ними до глибини переймаються. Ще раз і ще раз кажуть собі ті віршики перечитувати і слухають з виразним вдоволенням. Залежно від віку і настрою різні віршики в різному часі є фаворизовані. Часом треба більше разів прочитати про кицю, що плаче, бо змерзла, часом більше відповідає вірш про мушку, яку виганяють з хати, часом доля ляльки, що „впала з ліжка, одірвала собі ніжку" більше захоплює дитячу уяву. На загал, одначе, всі вірші подобаються, всі є слухані з зацікавленням. Після материного читання дитина звичайно сідає на землю, бере книжечку на коліна, сама перегортає картки, тикає пальчиком в образки і „читає" сама, що запам'ятала. Тут буде „зум", там: „ой, ду-ду-ду". в іншому місці: „цоки, цоки, цок". Ви слідкуйте за дитиною і побачите, що вона ніколи не помилиться і не скаже чогось, що до даного образка не відноситься. „Читає" з таким зацікавленням, заглибленням в лектуру, що ви можете хвилину відпочити і взятися за якусь роботу. А що то значить для відпруження ваших нервів — хіба не треба казати, бо кожна мати і кожна особа взагалі, що їй приходиться цілий день займатися дитиною, добре знає.

Ілюстратор чи ілюстраторка книжки захована під літерами Ю. С. На мою думку це зайва скромність. Книжечка є так добре ілюстрована, так інтеліґентно, що ілюстратор безпечно міг своє повне ім'я на книжечці вмістити. Коли, напр., вірш говорить про кізку, то дуже вдала голова кізки є нарисована на початку його, а теж заставки-орнамент по боках віршика мають за тему зариси голови кізки. Те саме про гусочку, лисичку, рака та інші. Що значить добра ілюстрація і як дуже томить зла ілюстрація, коли на неї приходиться частіше дивитися — кожний знає. І власне та добра ілюстрація є в книжечці „Ой, хто там" знаменитим доповненням віршиків. Папір є настільки міцний, що при постійному уживанні і торганні дитиною не дереться, навіть мало загинається.

Безперечно, має книжечка і свої недоліки (на мою думку саме слово „ой" можна б в багатьох випадках замінити іншим. Наша гусочка все таки каже: „Ґе-ґе-ґе" а не „Ге-ге-ге", слово „біг-ме" до дитячого словника не надається), але вони є незначні і аж ніяк не перешкоджають дитині повністю тією милою книжечкою втішатися.

Це, що пишу, не є фахова критика. Це є спостереження матері. Підхід з чисто практичної, ужиткової сторони. На основі кількамісячної щоденної практики, сміло можу сказати, що книжка себе виправдала, робить дуже добру роботу, за що хочу авторці висловити признання, а наших українських матерей заохотити, щоб у власному і власних дітей інтересі книжечку цю чимскорше купили.

М. Л.

● Леґіслятура стейту Коннектикат дебатує над законом, який дозволяв би контролю народжень. Палата Репрезентантів вже кілька разів приймала закон про те, щоб лікарі могли давати поради щодо контролі народжень, але Сенат щоразу його відкидав. Перед у боротьбі проти цього закону веде Католицька Церква.

РОЗШУКИ

Бурлака Петро Михайлович, з села Козіївки, Краснокутського району, Харківщина, конечно просить обізватися Момот Мотрю Михайловну, з села Козіївки, що в даний час перебуває в U.S.A. Прошу зголоситись на мою адресу: Mr. P. Burlaka, 40 1st St. E., Cornwall, Ont., Canada.

Марта ДАРМОРІЗ з села Оліїв, пов. Зборів, тепер живе у Франції, пошукує брата Івана ЛЕМЕГУ з села Біла Криниця, пов. Зборів, який правдоподібно живе у Ню Йорку. Ласкаві відомості про нього, або він сам, прошу слати на адресу:
Mem Kalinowski Stanislas
G-53 Homps, Cagnac les mines
Tarn, France

Павлина КОНДРАТ, урод. Приходько з с. Валки, Василівського р. Запорізької обл., пошукує брата Івана Приходька, сестру Тетяну Кравченко, що перебува у Німеччині та знайомих з того району. Закордонні українські часописи просимо не відмовити передрукувати.
PAULINA KONDRAT
26 Todd Pl. Apt. A. NE.
Washington 2, D.C. U.S.A.

Пошукую сестру здому Черлінка замужну за Володимиром Влизнюком, які виїхали до U.S.A. ще 1911 р. зі Заліщик. Пошукує брат Миколай Черлінка.
MYKOLA CZERLINKA
300 Lake Street
San Francisco 18, California

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В СВОБОДІ!

ТАРЗАН, ч. 3451. Поважна розмова.

Саме тоді, як Лешер мав натиснути цинґель, Пайк відхилив його руку.
— Чекай!, — сказав Пайк.

— Він уже напевно не живе. Але припустімо, що він не був сам? Більше стрілів могли б декого заалярмувати!

— Так, — погодився Лешер. — В такому разі ми мусимо позбутися трупа. Ми не можемо дозволити собі ризикувати нашим успіхом.

Важко віддихуючи, два чоловіки занесли Тарзанове тіло в джунглі.